

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0420U100846

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 07-07-2020

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Котик Олена Адамівна

2. Kotyk Olena A.

Кваліфікація: 03.00.13

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: кандидат наук

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 03.00.13

Назва наукової спеціальності: Фізіологія людини і тварин

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 23-06-2020

Спеціальність за освітою: біологія

Місце роботи здобувача: Інститут фізіології імені О. О. Богомольця НАН України

Код за ЄДРПОУ: 05417093

Місцезнаходження: вул. Богомольця, 4, м. Київ, Київська обл., 01024, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 26.198.01

Повне найменування юридичної особи: Інститут фізіології ім. Богомольця Національна академія наук України

Код за ЄДРПОУ: 00000000

Місцезнаходження: вул. Богомольця, 4, м. Київ, Київ, 01024, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут фізіології імені О. О. Богомольця НАН України

Код за ЄДРПОУ: 05417093

Місцезнаходження: вул. Богомольця, 4, м. Київ, Київська обл., 01024, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 34.39

Тема дисертації:

1. ЕЛЕКТРОФІЗІОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ КАТІОННИХ КАНАЛІВ ВЕЛИКОЇ ПРОВІДНОСТІ ТА ІНОЗИТОЛ-1,4,5-ТРИФОСФАТНИХ РЕЦЕПТОРІВ ЯДЕРНОЇ МЕМБРАНИ КАРДІОМІОЦИТІВ
2. Electrophysiological properties of large conductance cation channels and inositol-1,4,5-trisphosphate receptors of the cardiomyocyte nuclear membrane

Реферат:

1. Серед спонтанно активних іонних каналів внутрішньої ядерної мембрани кардіоміоцитів, найчастіше реєстрували струм через LCC-канали з провідністю 209 ± 13 пСм. Ці канали характеризуються потенціалзалежністю, вибірковою проникністю одновалентних катіонів K^+ та Na^+ і непроникністю Cl^- та Ca^{2+} . Послідовність ефективності інгібування LCC-каналів ядерної мембрани кардіоміоцитів агоністами та інгібіторами н-холінорецепторів і зміїними токсинами виглядає так: Dh α E > d-тубокурарин $\approx$ нікотин > NT II > dFB α > дитилін $\approx$ атракуріум $\approx$ піпекуронію бромід > рокуронію бромід > п-CTX. Не впливають на досліджувані канали: гексаметоній, п-коботоксин PeIA, MLA, PNU 282987 і карбахолін. Ро IP3-рецепторів внутрішньої ядерної мембрани кардіоміоцитів є потенціалзалежною, зростає зі збільшенням концентрації IP3 (максимум за 10 мкмоль/л IP3 у середовищі). IP3-рецептори також характеризуються різною чутливістю до Ca^{2+} : для

частини притаманна класична дзвоноподібна залежність від його концентрації (з повним інгібуванням за 1 мкмоль/л Ca^{2+}), тоді як для іншої частини графік залежності P_o від концентрації Ca^{2+} зміщений праворуч й інгібування починається за 10 мкмоль/л Ca^{2+} . Отже, у ядерній мембрані кардіоміоцитів наявні два підтипи IP_3 -рецепторів, котрі відрізняються за чутливістю Ca^{2+} та LCC-канали, котрі з різною ефективністю інгібуються агоністами й інгібіторами n-холінорецепторів.

2. For the first time, several types of spontaneously active channels with different conductance (from 10–340 pS) have been detected in the inner nuclear membrane of cardiomyocytes. Among them, LCC-channels with conductance 209 ± 13 pS are the most expressed. These channels have relatively slow kinetics; at positive potentials (+40 mV) they remain in the open state most of the time ($N_{Po} = 3.11$), whereas at negative potentials (-40 mV) their activity decreases ($N_{Po} = 0.72$). K^+ ions permeate well through LCC-channels, to a lesser extent Na^+ , and LCC-channels are impermeable to Cl and divalent Ca^{2+} cations. Relatively high density combined with high conductance of LCC-channels in the nuclear membrane indicates their important physiological role in regulating nuclear functions. Purified neurotoxin II at a concentration of 25 μM reduces amplitude of the current through these channels by 13%. After applying 1–2 mM of α -cobratoxin, a slight channel flickering is observed. The effects of all tested substances are reversed – after washing with the working solution, current through the LCC-channels returns to the control values. Under the influence of d-tubocurarine (200 μM), the amplitude of the current through the nuclear membrane's LCC-channels in cardiomyocytes decreases by 45%. Under the influence of 25 μM Dh β E, a 40% decrease in current through the channel is observed. At high concentrations of atracurium and dithylinum, P_o decreases and channel flickering is observed, indicating physical blockade of the channel pore in its open state. However, there is no complete blocking even at 2 mM blocker concentration. Nondepolarizing neuromuscular relaxant rocuronium bromide dose-dependently reduces current amplitude through the channels, inhibits them by half at concentration of 2 mM and reduces probability of them being in an open state by half. A similar effect on LCC-channels functional activity is induced by pipecuronium bromide. Other investigated n-cholinoinhibitors – hexamethonium, MLA, α -conotoxin PeIA were proved ineffective. In the following series of experiments, the effects of ncholinoreceptor agonists are tested. In particular, nicotine at a concentration of 10 to 200 μM dose-dependently decreases current amplitude through LCC-channels. After dFBr 23 application at a concentration of 200 μM , the amplitude of the current through the channel decreases by 21% and channel flickering is observed. Whereas, other investigated ncholinoreceptor agonists – PNU 282987 and carbachol did not cause statistically significant changes in LCC-channels functioning. The most effective among tested n-cholinoreceptor agonists and inhibitors and also snake toxins are: Dh β E > d-tubocurarine $\approx$ nicotine > NT II > dFBr > dithylinum $\approx$ atracurium $\approx$ pipecuronium bromide > rocuronium bromide > α -CTX. In the nuclear membrane of cardiomyocytes, a channel that is activated by IP_3 (0.2–20 μM) and inhibited by 2-APB (50 μM) was detected. On this basis, we concluded that the channel is IP_3Rs . It's known from the literature that the most expressed IP_3Rs in cardiomyocytes are type II and we have confirmed that via immunohistochemical analysis. Probability of IP_3Rs being in open state (P_o) is potential-dependent, with higher activity of IP_3Rs observed at positive potential values (+40 mV $P_o = 0.043$, +60 mV $P_o = 0.125$), while at negative values their activity decreases (-40 mV $P_o = 0.025$, -60 mV $P_o = 0.005$). The probability of an open state of investigated receptors increases with increasing IP_3 concentration and peaks at a concentration of 10 μM IP_3 in the solution ($N_{Po} = 0.292$). In the following series of experiments, we investigate the effect of Ca^{2+} ions in different concentrations on IP_3Rs activity. In particular, we were able to detect two subtypes of IP_3Rs , one of which is inhibited by high concentrations of Ca^{2+} , which corresponds to the classical pattern of bell-shaped activity dependent on Ca^{2+} concentration. This is also confirmed by literature, according to which high Ca^{2+} concentrations inactivate purified cardiac IP_3Rs . The other type of IP_3Rs has a significantly right-shifted activity dependence, their inhibition starts at 10 μM Ca^{2+} , but a few single-channel openings remain at 1 mM of Ca^{2+} in the solution. The properties of IP_3Rs in the nuclear membrane of cardiomyocytes differ sharply from both neuronal IP_3Rs type I receptors and heterologously expressed IP_3Rs type II. This may be explained by the influence of post-translational modifications and the molecular environment. Such heterogeneity contributes significantly to temporal and spatial propagation of the intracellular calcium signal in the nucleus. The results demonstrate two subtypes of IP_3 receptors in the nuclear membrane of cardiomyocytes

that differ in sensitivity to IP₃, Ca²⁺ and LCC-channels, which are inhibited by agonists and inhibitors of n-cholinoreceptors with different effectiveness.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Котлярова Анна Малгожата Борисівна

2. Kotlyarova Anna Borysivna

Кваліфікація: к. б. н., 03.00.13

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Манько Володимир Васильович

2. Manko Volodymyr V

Кваліфікація: д. б. н., 03.00.13

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Жолос Олександр Вікторович

2. Zholos Oleksandr V.

Кваліфікація: д. б. н., 03.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шатурський Олег Ярославович

2. Shaturskiyy Oleg

Кваліфікація: д. б. н., 03.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Кришталь Олег Олександрович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Сагач Вадим Федорович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Реєстратор

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Т.А.